

Předvolební rozhovory: V revidovaném RVP by neměly chybět ročníkové výstupy, říká školská expertka KSČM Marta Semelová

Přinášíme sérii rozhovorů se školskými experty politických stran, které mají podle předvolebních průzkumů v podzimních volbách reálnou šanci dostat se do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Jaký mají názor na problémy současného českého školství a co považují za své priority pro příští volební období?

Postupný útlum víceletých gymnázií a místo nich vnitřně diferencovaná základní škola, která umožní dětem rozvíjet všechna jejich nadání – včetně sportovního nebo manuální zručnosti. To je vize KSČM pro budoucí podobu základního vzdělávání. „Ale rádi bychom prosadili, aby stát byl zodpovědný za vzdělávání, za jeho kvalitu, dostupnost i financování, aby bylo veřejné školství bez poplatků páteří našeho vzdělávacího systému,“ říká školská expertka strany Marta Semelová. Garance jednotného vzdělávání pro všechny by se podle ní měla propsat i do obsahu vzdělávání – ten by měl být z velké části stejný pro všechny školy, ať už se mu říká „vzdělávací plán, nebo osnovy“.

Co považujete za největší slabinu a nejsilnější stránku českého školství?

Slabin je víc, určitě je to nestabilita. Od listopadu 1989 se vystřídal mnoho ministrů a každý přišel s nějakou novinkou, které šly často proti sobě. Nestabilita ve školství poznamenala kvalitu našeho vzdělávacího systému. A také financování, dáváme do vzdělávacího systému méně prostředků než ve vyspělých zemích. Silnou stránkou je český pedagog. Klobouk dolů před tím, co všechno musí vydržet a co dokáže.

Mluvila jste o financování, současná vláda výrazně přidala pedagogům na platech. Stačí to?

Stále ještě by to chtělo finanční injekci, aby to přilákalo mladé lidi. Víím, že se mluví o tom, že učitelé mají v průměru 46 tisíc, ale co mají na výplatní pásce, tomu neodpovídá. Chtělo by to přidat i učitelům, kteří připravují učitele. A obecně víc investovat do školství – někde

se učí třeba ze čtrnáct let starých učebnic, vybavení neodpovídá požadavkům moderní doby, 4. průmyslové revoluci. A nesmíme zapomenout ani na nepedagogy.

Kolik by tedy učitel měl brát?

Měl by být naplněn slib 130 procent průměrné mzdy. Ono se mluví o 130 procentech z roku 2017, ale od té doby se platy pohnuly i v jiných profesích.

Pohnuly se především ve veřejné sféře. Pokud vím, tak slib vlády byl 150 procent platu z roku 2017 a predikce think tanku IDEA předpokládají, že na 130 procent by platy pedagogů měly letos dosáhnout.

Tam by se to mělo pohybovat, platy by se měly měnit rok od roku podle průměrné mzdy, nefixovat to na rok 2017.

Dovedete si představit, že by učitelé platy klesaly spolu s ekonomikou?

To bych samozřejmě nerada, vláda a společnost by si měly uvědomit, že investice do oblasti výchovy a vzdělávání je zásadní pro rozvoj celé společnosti.

V příštím volebním období se školství bude muset vypořádat s dopady dlouhého období distančního vzdělávání. Co říkáte plánu ministerstva školství?

Školství dostalo v posledních měsících na frač a poděkování si zaslouží učitelé, žáci i rodiče, kteří mnohdy byli na pokraji sil. Je ale pravda, že školy dostaly peníze na dovybavení. Děti, které nebyly v počátcích připojené, neměly doma vybavení (nemyslím ty, které měly jiné motivy), dostaly šanci. Nicméně je potřeba reagovat rychle. Na jedné straně to byla facka pro školství, na druhou stranu je třeba využít všech zkušeností, které učitelé, děti a jejich rodiny získali. V tom plánu, který se má realizovat, je třeba využít i těchto znalostí, jak pro dovybavení, tak pro přípravu učitelů i jejich další vzdělávání.

Co děti, které úplně nebo částečně vypadly ze vzdělávání? Je doučování, jak jej plánuje současný ministr, správný směr?

V průběhu posledních měsíců se nerovnost mezi dětmi ještě prohloubila. Je povinností vlády a ministerstva školství udělat maximum pro to, aby se nerovnosti vyrovnávaly. Jednou z možností je doučování. Je dobře, že ministr vyjednává o navýšení finančních prostředků, jsem také ráda, že se už ve velkém množství zapojili studenti pedagogických fakult. Když mluvíme o nerovnosti mezi dětmi, jsou to i nerovnosti sociálně-ekonomické. Byla bych ráda, kdyby tyto aktivity byly pro tyto rodiny opravdu dostupné. Dostávaly se do velkých finančních problémů a nebudou si moci dovolit platit za doučovací kempy vysoké částky.

Nejsem si jistá, jestli mluvíme o tomtéž.

Jde o to, že peníze jdou zřizovatelům kempů. Zažádalo si o ně velké množství spolků a organizací, nikde jsem nedohledala, jestli budou určeny i přímo pro rodiny. Dětský tábor vyjde na jedno dítě za deset dní třeba na šest tisíc, nesmí tam být žádná taková překážka.

A doučování během příštího školního roku, jak jej plánuje ministerstvo – k tomu zásadnější výhrady nemáte?

Rádi bychom plán doplnili. Rozdíly mezi dětmi byly už před pandemií. Je třeba se zamyslet nad školstvím celkově, například jestli opravdu neškodí raná selektivita, odchody dětí na víceletá gymnázia.

Jaký názor máte na víceletá gymnázia?

Původní myšlenka, kdy měla být pro malé procento nejnadanějších, byla v pořádku. Ale v některých krajích, například v Praze, na ně odchází velké procento dětí, což není dobře. V základní škole děti „zbydou“ a výuka podle toho vypadá. Každá třída potřebuje své tahouny, potřebuje spektrum dětí v kolektivu. Takto brzy vytvořit skleníkové prostředí, to nepovažuji za vhodné. Děti by se měly také učit od sebe. Považovala bych za vhodnější vytvoření vnitřně diferencované základní školy, do níž by chodily všechny děti do 15 let.

Jak by měla vypadat taková vnitřně diferencovaná základní škola?

Bylo by to na základě různých volitelných a nepovinných předmětů, diferencovalo by se na základě znalostí a zájmů. Bylo by třeba se podívat i na to, jestli každé dítě má teď šanci. Na základní škole jsou děti, které zajímá matematika, fyzika nebo cizí jazyky, dejme jim pro ně prostor. Ale jsou tam i děti, které nemají v hlavičkách tolik, ale jsou schopné manuálně. Ať se otevřou školní dílny. Musí na to být samozřejmě připraveni učitelé na pedagogických fakultách, ale dítě, které nemá šanci se chytit v teoretických předmětech, by mělo mít šanci rozvíjet se v manuálních činnostech nebo třeba ve sportu podle svých zájmů a schopností.

Pokud se vaše strana dostane do poslanecké sněmovny, jaké změny budete chtít prosadit ve školské legislativě?

Už jsem říkala, že školství potřebuje stabilitu, je to také hodně o komunikaci. Rádi bychom prosadili, aby stát byl zodpovědný za vzdělávání, za jeho kvalitu, dostupnost i financování, aby bylo veřejné školství bez poplatků páteří našeho vzdělávacího systému. Když mluvím o poplatcích, ona je sice základní škola podle ústavy bezplatná, ale nemalé peníze stojí pomůcky a další aktivity, to bychom také chtěli zohlednit. Na středních školách by základní pomůcky a učebnice měly být také zdarma. Soukromé a církevní školství by mělo být financované z vlastních zdrojů. Výjimky bych viděla například u speciálního školství nebo technických oborů, ty by měl podporovat stát. Víceletá gymnázia by se měla postupně utlumit a ve středním školství bych byla ráda, kdyby se více podpořili učební obory a technické školy. Nebylo dobře, že se podporovala pouze gymnázia a učňovské školství bylo v 90. letech na pokraji likvidace. A také samozřejmě podpořit vysoké školy, ale nejsem si jistá množstvím vysokých škol. Nelze posílit vzdělání tím, že se budeme honit za co největším počtem maturantů a vysokoškoláků. To není zárukou kvalitního vzdělávání, laťka se postupně snižuje.

Podíl populačního ročníku na jednotlivých typech škol se příliš nemění, podíl žáků odcházejících na učňovské obory je stabilně asi třetina, gymnazistů něco přes 20 procent. Mělo by se to změnit?

Vzdělávací systém by měl reagovat na pracovní trh, kde chybí asi 300 tisíc řemeslníků. Je třeba vnitřně diferencovaná základní škola, aby každé dítě našlo a rozvíjelo svoje nadání a postupně si dokázalo představit, čemu by se mohlo věnovat. K tomu patří i školní dílny. Tam děti získávaly zájem o učňovské obory. Také je důležité, aby se kromě odborné stránky rozvíjela i všeobecná stránka vzdělávání, pracovní trh se bude velice rychle měnit a mladí lidé, kteří vstupují do pracovního života, budou své povolání měnit několikrát během života.

Není v tom případě chyba přizpůsobovat vzdělávání aktuální nabídce na pracovním trhu?

Mělo by to být ve spolupráci – ministerstvo školství, vláda, kraje, další resorty. Změny se nebudou týkat jen školství, ale také průmyslu a obchodu, zdravotnictví, zemědělství. Tady musí spolupracovat. A experti se svými prognózami by měli specifikovat, jak se pracovní trh bude měnit.

Jaký je váš názor na připravovanou revizi rámcových vzdělávacích programů (RVP)? Mělo by se změnit, co a jak se děti učí?

Ať to nazveme RVP nebo osnovy, úpravy jsou důležité. Svět se mění a vzdělávací systém na to musí reagovat. Udělali jsme skok v digitalizaci, to je třeba zahrnout do RVP, i když jsem nejen já kritizovala redukci učiva, například fyziky. V posledních letech si navíc každou chvíli někdo vzpomněl, že musí do RVP zahrnout něco dalšího, jenže on není nafukovací. Ale jsou některé záležitosti, které jsou zásadní. To je na širokou komunikaci s těmi, kdo tomu rozumí a ví, jak na sebe výuka navazuje. Když se vrátím k fyzice, pokud je na základní škole vynecháno určité učivo, u nějž odborníci upozorňují, že je to základ, na kterém se staví v dalších ročnících a ve středním školství, je to samozřejmě špatně.

Mělo by se redukovat učivo obsažené v RVP?

Možná někde ano, ale možná by výsledkem měl být jednotný RVP pro základní školy, který by zahrnoval základ a zároveň by obsahoval ročníkový výstup z učiva. Nyní obsahuje výstup z jednotlivých předmětů po několika letech. Pokud se dítě přestěhuje, dostává se kvůli tomu

do problémů. Takže jednotný základ, ročníkový výstup a k tomu by školy měly určité procento, kde by pracovaly podle svých podmínek.

Mluvíte o obnovení osnov?

Netrvám na tom, jak se to bude jmenovat, jestli to budou osnovy nebo vzdělávací plány. Na názvu nezáleží. Společnost by měla garantovat základní vzdělávání pro všechny oblasti, pro všechny děti a pro všechny kraje a obce, aby nedocházelo k nerovnosti ve vzdělávání jako dnes.

Osnovy předepisovaly probíranou látku až na úroveň každé vyučovací hodiny.

Bylo tam určité procento, kdy si mohla škola učit jinak, ale základ byl společný.

Řada škol volnost, kterou jim dávají současné RVP, využívá například k tomu, aby propojovala předměty do bloků. Mohlo by tohle fungovat, kdyby se vaše představa naplnila?

To není v rozporu, dalo by se to propojit i s ročníkovými výstupy.

Jak velká část výuky by měla být takto dopředu určena?

Byl by to základ, na kterém se staví v následujících ročnících. Nyní se na 2. stupni (díky tomu, že si školy mohou zařazovat předměty podle svého uvážení) například může stát to, že se žák, který se přestěhoval, bude chemii učit dvakrát, nebo se jí úplně vyhne.

Na druhou stranu to dává školám možnost, aby se specializovaly, rozvíjely u žáků konkrétní kompetence a dovednosti.

To se podle mě nevylučuje, volnost by měla být. Školu tvoří tvořivý kantor. Musí mít prostor pro tvořivost a spolu s ním i vedení školy, to bych nezatracovala.

Jednou z priorit Strategie 2030+ je zavedení tzv. středního článku. Je to podpora, kterou učitelé a školy potřebují? A co by jim měl nabídnout?

Zprostředkování komunikace mezi školami a centrem, aby se učitelé jednotlivých škol měli kam obracet a nemuseli se divit, co na ně bylo vymyšleno.

Ještě nějaké další funkce, kromě přenosu informací z centra na školy?

Pomoc pedagogická, organizační, nemyslím si, že by to mohlo pomoci i odbourávání nadměrné administrativy. Mohli by se v něm soustředit lidé, kteří by pomáhali více školám najednou, aby nebyli tolik zatěžováni pedagogové a vedení škol.

Co například stesky škol na to, že jim chybí podpůrné pedagogické profese, například sociální nebo speciální pedagogové?

Ty učitelé zvláště v době, kdy nastoupila inkluze, potřebují mnohem více. Nemají specializované vzdělání, potřebují člověka, který tomu rozumí.

Jste kritičkou současné podoby inkluze. Co by bylo třeba k tomu, aby fungovala?

Inkluze tady byla už předtím, ale špatný byl způsob, jakým se to udělalo – v nepřipraveném terénu, s učiteli bez zkušeností. Můj názor? Pokud bude mít žák schopnost začlenit se a budou pro to na dané škole podmínky, tak proč ne. Ale pokud je to dítě, kterému pomůže být na speciální škole, v menším kolektivu, kde jsou speciálně připravení pedagogové a upravený vzdělávací program, toho vzdělávání v plné třídě poškodí. Potřebuje zažít pocit úspěchu, v řadě případů je víc vyčleněno, než kdyby bylo ve speciální škole. Takže podle podmínek dítěte a podmínek školy, záleží na stupni a druhu postižení. Problém je u mentálního postižení, kombinovaných vad, je třeba přistupovat šetrně ke každému dítěti zvláště, v zájmu toho dítěte i ostatních dětí.

Poté, co inkluzivní vyhláška vstoupila v platnost, zpracoval bývalý ministr školství Stanislav Štech analýzu, ve které se zabýval mimo jiné i počty žáků, kteří přešli ze

speciální do základní školy. Došel k závěru, že k přesunu nedošlo. Počet dětí se speciálními vzdělávacími potřebami ve třídách se tedy v souvislosti s vyhláškou nezměnil. Pokud se něco změnilo, jsou to podle mého názoru spíš požadavky na učitele, jak mají s těmito dětmi nakládat.

Na to jsou různé pohledy. Když o tom mluvím s kantory, v některých třídách si užívají své. Stačí jedno dítě, a rozhodí celou třídu. Pokud tam má směsici dětí a každé z nich má jiný problém (vážné poruchy učení nebo chování a na druhou stranu nadané děti), pro kantora to je náročné. Opravdu to není o počtu dětí, někdy opravdu stačí jedno.

A je to o inkluzivní vyhlášce? Zastoupení dětí s poruchami učení, s psychickými problémy nebo jinými specifickými potřebami, které je vysunují mimo průměr, se v populaci příliš nemění. Dokázala bych citovat řadu specialistů, kteří říkají, že změna je spíš v tom, že si jich více všímáme.

To si nemyslím, opravdu tam nárůst různých poruch byl. A do toho ještě nárůst administrativy. Postupně byli přesvědčováni, aby šli do běžných škol. Jsem přesvědčená, že to uškodilo dětem se speciálními potřebami i normálním dětem.

O co se opíráte, když tvrdíte, že dětí se speciálními potřebami přibylo? Já žádný takový zdroj informací neznám.

Mám kontakty s řadou učitelů. Když k tomu došlo, pořádala se řada seminářů a konferencí, a to i v poslanecké sněmovně, v Senátu nebo na školském výboru. Opakovaně jsme jednali s různými asociacemi, které zoufale volaly o pomoc. Navrhovala jsem ještě jako poslankyně, aby se účinnost vyhlášky odložila o dva roky a v průběhu těch dvou let se to ověřilo v terénu, jestli to bude životaschopné. Bohužel to bylo odmítnuto.

Od podzimu možná znovu ve sněmovně budete, a tak budete mít vliv na školskou legislativu. Co by tedy bylo potřeba prosadit, aby inkluze fungovala podle vašich představ?

Je potřeba podpořit speciální školství a poradenské služby. Už tím, že vyšleme signál, že máme zájem, aby fungovaly, je podpoříme. Pokud jde o samotný paragraf, to bych přehodnotila. Myslím, že to do té doby fungovalo dobře, že se našly školy, které podpůrná opatření i bez něj využívaly. Postupně by se to mělo vracet do stavu, který byl před vyhláškou.

Rozhodně některé školy uměly s žáky se speciálními potřebami pracovat, prostředky na podpůrná opatření ale musely získávat nesyrově. Inkluzivní vyhláška jim dává garanci.

S tím souhlasím, garance by tady měla být.

Podle vás by si tedy škola měla mít možnost vybrat, jestli dítě bude vzdělávat, nebo ne?

Mělo by to být v úzké spolupráci školy, rodiny, poradenského zařízení, aby to nebylo na jediném člověku, třeba na řediteli školy. Aby to bylo opravdu v zájmu dítěte.

Teď je tím, kdo má rozhodující slovo, rodič.

Měla by to být spolupráce rodiny, školy, poradenského zařízení a v rámci komunikace hledat, co je pro dítě nejlepší.

A když se nedomluví?

Samozřejmě rodič má mít poslední slovo.

Tak v čem by to tedy mělo být jiné?

V tom, že by byl vyslán signál do společnosti, že tady podporujeme speciální školy. Speciální školy měly nesmírný pocit ohrožení. Mluvíly o tom, že je nemusí nikdo zakazovat, že dojde postupně k jejich zrušení. To je ale špatně, vždycky tady bude určité procento dětí, které potřebují speciální vzdělávání. Tyto školy bychom měli podporovat.

Od té doby, kdy vstoupila inkluzivní vyhláška v platnost, už uplynulo pět let. Máte informace o tom, že by mezitím speciální školy zanikaly nebo přicházely o žáky?

Tuto informaci nemám, mluvím o komunikaci se speciálními školami, které na to tenkrát upozorňovaly.

Chápu, že měly obavy. Naplnily se?

To bych musela zjišťovat u jednotlivých speciálních škol.

Ale argumentujete tím. Ptám se proto na konkrétní obrysy tohoto problému.

Myslím, že musíme podpořit všechny, to znamená základní školy, ale i síť speciálních škol. Nesmíme dovolit, aby hrozilo, že budou zlikvidovány a zaniknou.

Marta Semelová (61)

Vystudovaná učitelka, bývalá poslankyně a členka KSČM. Ve volbách do Poslanecké sněmovny PČR v roce 2021 je lídryní KSČM v Praze.